

**І.ОГІЄНКО ПРО ВПЛИВ “МІНЕЙ” Д.ТУПТАЛА
НА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ**

У статті розкриваються погляди І.Огієнка на значення творчості Д.Туптала у житті українського народу.

Ключові слова: духовність, погляди, переконання.

У науковому доробку І.Огієнка, присвяченому історії Української православної церкви, помітне місце займають життєписи її видатних діячів, представлені у фундаментальних історико-біографічних творах. Необхідність написання ґрунтовних праць у цьому напрямку зумовлена поглядами ученого на церкву як домінанту духовного життя суспільства, сильну своєю тисячолітньою традицією і міцним зв'язком з рідним народом. Тому з-під пера митрополита Іларіона виходить низка історичних монографій, у яких висвітлюються життя і діяльність непересічних особистостей – вихідців з українського народу, з часом забутих і належним чином неоцінених. Серед них помітне місце займає постать Дмитра Туптала, митрополита Ростовського, автора чотиритомного збірника “Четї – Мінеї”, над яким він працював упродовж 20 років, використавши при написанні до 60 різних джерел.

Оцінюючи його внесок у розвиток духовної культури українського народу, І.Огієнко зазначав у монографії “Святий Димитрій Туптало” (1960 р.): *“Святитель Димитрій Ростовський, – яке це велике ім'я в історії Української Православної Церкви, в історії української духовної культури взагалі! Це один із тих передових українських великих духовних мужів, що реально вели вперд розвії української церкви і що позоставили плідні сліди своєї видатної праці в кожній закутині українського релігійного і культурного життя”* [1, с.242].

Народився Дмитро Туптало у грудні 1651 року в місті Макарові, що під Києвом. у сім'ї козацького сотника. Помер 28 жовтня 1709 року на чужій ростовській землі, де й похований. Описуючи недовге, 58 – літнє життя святителя, І.Огієнко, на основі багатого джерельного матеріалу, докладно проаналізував умови, у яких зростав Дмитро Туптало, охарактеризував головні віхи його біографії, детально спинився на основній праці – “Життя святих” і розкрив її значення в українській церкві і в українській культурі. На думку митрополита Іларіона, *“святитель Димитрій був і пізніше став всеукраїнським учителем, – багато осіб виховувались на його “Життях святих” чи “Мінеях”. Ці “Життя” любила і шанувала вся Україна, залюбки читала їх, і на них виховувалась, і на них трималася й зростала чеснотність українська. “Мінея” давала безконечне число великих прикладів та зразків життя по Бозі в світі. Знаємо, що багато-пребагато видатних українців перебували під сильним впливом “Міней” Святите-*

ля Тупталенка, і під їхнім впливом творили свій світогляд” [1, с.346]. Підтверджуючи ці висловлювання, І.Огієнко наводить для прикладу ім'я видатного українського поета Т.Г.Шевченка, який у дитинстві часто слухав оповідання про Святих Мучеників, що читав його батько. Варто зазначити, що й сам І.Огієнко перебував під сильним впливом “Міней” Д.Туптала, які були на той час в Україні дуже популярними. Згадуючи цей період свого життя, він пише: “... мене сильно тягли до себе 12 грубих книжок “Життя святих” Св. Димитрія, які лежали в бібліотеці міністерської чотирикласної школи в м. Брусиліві й лякали учнів. Я довго не відважувався їх брати. Але нарешті взяв, — і читав їх з небувалим тремтінням і захопленням... Мені відкрився зовсім інший світ, світ ясний та блискучий, і саме буденне життя моє стало іншим... З того часу я зрозумів по-іншому цілий світ і всі свої обов'язки в ньому. У мене виросла воля й розум, і вся бідна наша хатинка перетворилася на Небесну Палату, і я виразно відчув в собі душу, що незалежна ані від убогості, ані від бідних обставин... “Життя святих” Димитрія Туптала перетворили бідного хлопця на свідому людину і вказали йому на його безцінну основу, — на душу живу і безсмертну!” [1, с.347].

Глибоке враження від прочитаного твору І.Огієнко проніс через усе своє життя, сповнене важких випробувань і невірянь, долати які йому допомагали глибокі істини, почерпнуті з “Міней” святителя. У знак пошани й вдячності до нього, митрополит Іларіон у 78-річному віці, перебуваючи на далекій канадській землі, у видрукуваній монографії возвеличив ім'я цієї великої людини, канонізованої у 1757 році й причисленої до сонму святих.

За переконанням І.Огієнка, Україна повинна знати імена всіх своїх синів, які шляхом самопожертвування, великого терпіння й мужності працювали для піднесення людського духу. Саме таким був Дмитро Туптало, що залишив у спадок нащадкам неоціненний скарб — фундаментальну працю “Четы — Міней”, на якій, за словами митрополита Іларіона, “зростала духовність України”. В життєписах святих, наведених у цьому творі, міститься глибокий і повчальний матеріал, ознайомлення з яким, на думку І.Огієнка, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій особистості й утвердженню споконвічних моральних якостей: доброти, милосердя, любові, здатності зрозуміти іншу людину і прийти їй на допомогу.

Список використаних джерел:

1. Огієнко І. Святий Димитрій Туптало // Митрополит Іларіон. Життєписи великих українців. — К., 1999.
2. Лобар О.О. Історія української школи і педагогіки. — К., 2003. — С.306-309.

The article shows the views of I.Ogienko on the meaning of D.Tuptalo's work “Minei” in the life of the Ukrainian people.

Key words: spiritualness, views, convictions.

Отримано: 10.05.2005 р.